

μεταρρύθμιση είχε επίκεντρο τους μισθωτούς του ΙΚΑ. Χρειάζεται να συνεχισθεί σε άλλους τομείς, να προχωρήσει και στα ταμεία των τραπεζοϋπαλλήλων ή των ελευθέρων επαγγελματιών. Η απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας δεν αποκατέστησε ακόμη τον ανταγωνισμό. Οι ιδιώτες παραγωγείς ηλεκτρικής ενέργειας δεν προχώρησαν ακόμη στην εγκατάσταση των νέων μονάδων. Η μερική απασχόληση είναι πια δυνατή. Αλλά δεν έχει πάρει ακόμη την επιθυμητή έκταση ώστε να μειώσει την ανεργία, ιδίως των γυναικών. Η Ελλάδα παραμένει παρά τις προσπάθειες για την απλοποίηση των προϋποθέσεων επιχειρηματικής δραστηριότητας και τον περιορισμό της γραφειοκρατίας μια χώρα με έναν από τους υψηλότερους δείκτες γραφειοκρατικών εμποδίων στην Ένωση. Ο ΟΑΕΔ παρά την ανασυγκρότησή του δεν έχει καταφέρει να παράσχει στους ανέργους εξειδικευμένη συμπαράσταση σε μεγάλη έκταση.

Ο ενδεικτικός αυτός κατάλογος ελλείψεων και αναγκαίων συμπληρώσεων θα μπορούσε να συνεχισθεί και με άλλα παραδείγματα. Οι υστερήσεις της ελληνικής κοινωνίας είναι παρά τις μεταρρυθμίσεις ακόμη πολλές. Η χώρα πρέπει να έχει ένα συνεχώς ανανεούμενο μεταρρυθμιστικό σχέδιο για να διατηρήσει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης.

H. Οι αντιδράσεις

Οικονομική πολιτική με στο στόχο τη σταθεροποίηση ταυτίζεται από τα ΜΜΕ κατά κανόνα με λιτότητα, λεηλασία

του εισοδήματος των εργαζομένων και προάγγελος χειρότερων ημερών, ισχυρισμός που μπορεί να αληθεύει αλλά στην περίπτωση της πολιτικής '96-'99 διαψεύστηκε πανηγυρικά. Παρ' όλες όμως τις διαψευδόμενες προβλέψεις επικράτησε για την οικονομική πολιτική σε όλη τη διάρκεια της οκταετίας κλίμα αμφισβήτησης. Το μόνιμο επιχείρημα της ^{των αντιπάλων της} αντιπολίτευσης αλλά και ενός τμήματος του ΠΑ.ΣΟ.Κ. ήταν ότι η κυβέρνηση επιδιώκει την «ονομαστική» και όχι την «πραγματική» σύγκλιση. Η ένταξη στην ΟΝΕ υποβαθμιζόταν έτσι σε στόχο δεύτερης κατηγορίας. Εξήγηση για το πώς είναι δυνατή η «πραγματική» σύγκλιση χωρίς «ονομαστική» σύγκλιση δεν δόθηκε από όσους κατηγορούσαν την πολιτική της ένταξης. Όπως και δεν παρουσιάστηκε άλλη εφαρμόσιμη πολιτική.

Οι εργαζόμενοι ήσαν δύσπιστοι και αντιδρούσαν εύκολα αρνητικά. Παρά όμως τις φραστικές καταδίκες οι εργαζόμενοι συνεργάστηκαν για την επιτυχία της πολιτικής κατά την διάρκεια της πρώτης τετραετίας. Η περίοδος αυτή υπήρξε με ορισμένες εξαιρέσεις περίοδος αξιοσημείωτης κοινωνικής ειρήνης. Ο αριθμός των απεργιακών κινητοποιήσεων ήταν μικρός. Ορισμένες απεργίες, είχαν τον χαρακτήρα μιας επιβεβλημένης τελετουργίας και όχι μιας σοβαρής προσπάθειας για να επηρεασθεί η κυβερνητική πολιτική.

Μετά την ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ άλλαξαν τα πράγματα. Η πεποίθηση, ότι θα πρέπει να κλείσει η ψαλίδα μεταξύ των ελληνικών μισθών και του μέσου όρου των

μισθών στην Ευρωπαϊκή Ένωση εδώ και τώρα κέρδισε όλο και περισσότερο έδαφος. Η ΑΔΕΔΥ με ηγεσία που ανήκε στη συνδικαλιστική παράταξη του ΠΑ.ΣΟ.Κ. υποστήριξε το 2003 αυξήσεις μισθών κατά 20% και οδήγησε τις συλλογικές διαπραγματεύσεις με το Δημόσιο, που πραγματοποιήθηκαν για πρώτη φορά το....., σε αδιέξοδο. Απεργίες υπήρξαν πολλές και μαχητικές στο δημόσιο τομέα. Έμοιαζε ως εάν να λύθηκαν με την ένταξη στην ΟΝΕ δια μαγείας όλα τα προβλήματα της οικονομίας. Έμοιαζε ότι οι δυσκολίες να μην είναι πια αντικειμενικές αλλά να οφείλονται αποκλειστικά και μόνο σε κυβερνητικές αδυναμίες. Η όποια προσπάθεια γινόταν φαινόταν ως πολύ κατώτερη των προσδοκιών και ακυρωνόταν πολιτικά. Αυτό συνέβη και με το «Κοινωνικό Πακέτο» που εξάγγειλα στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης. Οι απεργιακές κινητοποιήσεις του φθινοπώρου το υποβάθμισαν με πρωτεργάτη τη Νέα Δημοκρατία που μιλούσε για «ψίχουλα». Από τους πανεπιστημιακούς μέχρι τους άνδρες των σωμάτων ασφαλείας οι εργαζόμενοι στο Δημόσιο ζητούσαν με την ηχηρή συμπαράστασή της αντιπολίτευσης επιδόματα και αυξήσεις, τα οποία ήταν φανερό ότι δεν μπορούσαν να ικανοποιηθούν. Οι άνδρες των σωμάτων ασφαλείας για παράδειγμα απαιτούσαν να αναγνωρισθεί η εργασία τους ως επικίνδυνη και ανθυγιεινή με ό,τι αυτό συνεπάγεται συνταξιοδοτικά και μισθολογικά μια ρύθμιση που δεν υπάρχει στις άλλες χώρες της Ένωσης.

Η κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. αρνήθηκε να ικανοποιήσει αυτά τα αιτήματα παρά την πίεση των στελεχών του κόμματος. Η πολιτική να εξισωθούν όλες οι παροχές στη χώρα με εκείνες

του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης των δεκαπέντε ήταν ο σίγουρος δρόμος για ταχύτερη επιστροφή στο παρελθόν μιας ασταθούς οικονομίας σε συνεχή κρίση. Η κυβέρνηση, που εξασφάλισε τη σημαντική άνοδο του βιοτικού επιπέδου, σε καμία περίπτωση δεν θα αποδεχόταν ένα νέο κύκλο υποβάθμισης τους επιπέδου ζωής των εργαζομένων. Η αύξηση των πραγματικών αποδοχών ήταν και έπρεπε να είναι συναρτημένη με την αύξηση της παραγωγικότητας.

Η ΓΣΕΕ πραγματοποίησε μια σημαντική πρόοδο στις συλλογικές διαπραγματεύσεις. Για πρώτη φορά το..... Καταρτίστηκαν συμβάσεις διετούς διάρκειας. Διευκολύνθηκε έτσι ο καλύτερος σχεδιασμός της εισοδηματικής πολιτικής αλλά και ο προγραμματισμός των επιχειρήσεων.

Κλίμα αναμέτρησης υπήρχε κατά την μετοχοποίηση ή ιδιωτικοποίηση δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών. Αλλά οι αναμετρήσεις κατά κανόνα αποφεύχθηκαν χάρη σε συνεχή διάλογο με τους εργαζόμενους. Σ' αυτό συνέβαλε και η έκβαση της διαμάχης για την πώληση Ιονικής Τράπεζας την περίοδο 1998-2000. Τα συνδικάτα αναγκάστηκαν ν' αποδεχτούν την ιδιωτικοποίηση μετά από απεργία 47 ημερών του προσωπικού, απεργίες της ΟΤΟΕ, της ΑΔΕΔΥ και της ΓΣΕΕ, παρεμπόδιση της λειτουργίας της Τράπεζας και χρήση βίας κατά των υπαλλήλων και των συνδικαλιστών που διαφωνούσαν. Η αποφασιστικότητα της κυβέρνησης έπεισε ότι η κυβέρνηση θα προχωρήσει στην εφαρμογή της πολιτικής της παρά την κατακραυγή ενός

μέρους του ΠΑ.ΣΟ.Κ. και της αριστερής αντιπολίτευσης ότι «ξεπουλάει τη δημόσια περιουσία στο κεφάλαιο». Για την κυβέρνηση ήταν ξεκάθαρο, ότι έχει λήξη προ πολλού η εποχή που το κράτος έχει ανάγκη από τράπεζες για να κατευθύνει την ανάπτυξη. Η πολιτεία έχει πολλά άλλα μέσα πιο αποτελεσματικά για να προωθήσει παραγωγικές δραστηριότητες. Όπως ήταν επίσης σαφές, ότι το κράτος μπορεί με θεσμικές ρυθμίσεις και ελεγκτικές διαδικασίες να επιτύχει την προστασία του δημοσίου συμφέροντος και των καταναλωτών πολύ καλύτερα απ' ό,τι με των οργανισμών που λόγω του δημόσιου χαρακτήρα τους έχουν περιορισμένη πρωτοβουλία, μεγάλο λειτουργικό κόστος και μειωμένη αποτελεσματικότητα.

Το διακύβευμα ήταν άλλο και στην περίπτωση της Ιονικής και σε άλλες ΔΕΚΟ. Με τη μετοχοποίηση έληγε ένα ειδικό καθεστώς συνδιαχείρισης των επιχειρήσεων με τα συνδικάτα. Συνδιαχείρισης, που ήταν το αποτέλεσμα της συχνής εναλλαγής και αδυναμίας των διοικήσεων. Η μόνη σταθερή και οργανωμένη δύναμη στη δημόσια επιχείρηση ήταν η εκπροσώπηση των εργαζομένων. Μπόρεσε γι' αυτό να επιβάλει τους δικούς της όρους στη λειτουργία της επιχείρησης. Το καλύτερο παράδειγμα μιας τέτοιας συλλειτουργίας διοίκησης και συνδικάτων ήταν η Ολυμπιακή Αεροπορία. Το παράδειγμα δείχνει και την αρνητική πλευρά αυτής της εξέλιξης. Η υπεύθυνη για την διαχείριση της εταιρείας διοίκηση να μην μπορεί να επιβάλει τη θέλησή της και να διαμορφώνεται η δραστηριότητα της εταιρείας κατά κύριο λόγο σύμφωνα με τις επιδιώξεις και τα συμφέροντα

ομάδων των εργαζομένων και όχι του συνόλου των εργαζομένων ή των καταναλωτών.

Η σχέση της κυβέρνησης με το Σύνδεσμο Ελληνικών Βιομηχανιών (ΣΕΒ) ήταν κατά κανόνα δύσκολη. Η διοίκηση του ΣΕΒ ασπαζόταν μεν την ανάγκη της σταθεροποίησης της οικονομίας αλλά ήθελε μια πολύ διαφορετική μεταχείριση των επιχειρήσεων στα θέματα κρατικών ενισχύσεων, φορολογικών ελαφρύνσεων και περιβαλλοντικής προστασίας. Υποστήριζε επίσης την ανάγκη μιας ταχύτερης και πιο εκτεταμένης ιδιωτικοποίησης των δημοσίων επιχειρήσεων. Υπό την επήρεια των απόψεων της Νέας Δημοκρατίας ο ΣΕΒ ήταν ιδίως μετά την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ ιδιαιτέρως επικριτικός της κυβερνητικής πολιτικής. Στη Γενική Συνέλευσή του στον ΣΕΒ του 2003 ο Πρόεδρος του ανέφερε μεταξύ άλλων ότι «το κόστος του σπάταλου και μη αποτελεσματικού κράτους καλείται συνεχώς να απορροφήσει κάθε ιδιωτική επιχείρηση». Η εναντίωση αυτή ήταν αναμενόμενη. Συντηρούσε όμως στο ^{κόμμα} επιχειρηματικό ^{κόμμα} μία νοοτροπία ανασχετική της ανάπτυξης. Ως μοναδικό σχεδόν πρόβλημα εμφανιζόταν η σχέση κράτους και επιχειρήσεων, οι αντιεπιχειρηματικές απόψεις της κυβέρνησης. Πολύ λίγες φορές η διοίκηση του ΣΕΒ έθιξε τις υστερήσεις των ίδιων των επιχειρήσεων. Όμως η ανταγωνιστικότητά τους πάσχει. Δεν αξιοποιούν νέες τεχνολογίες, δεν υιοθετούν σύγχρονες πρακτικές διοίκησης και δεν έχουν διεθνή προσανατολισμό. Οι μικρομεσαίες οικογενειακές επιχειρήσεις ταυτίζουν ιδιοκτησία, οικογένεια και διοίκηση και δεν έχουν εξειδικευμένα στελέχη. Οι

επιχειρήσεις δυσκολεύονται να δημιουργήσουν μια «αλυσίδα αξίας» η οποία οδηγεί στην παραγωγή υψηλότερης αξίας προϊόντων με εξειδικευμένα χαρακτηριστικά. Δεν συνεργάζονται μεταξύ τους. Δεν ενδιαφέρονται για επικράτηση με ποιότητα και τιμή. Τα προβλήματα αυτά ήταν όμως κατά του ΣΕΒ μονίμως δευτερεύουσας σημασίας σε σχέση με τα προβλήματα της κυβερνητικής πολιτικής.

Δυσκολίες στη δημοσιονομική πολιτική προέκυψαν από τη στάση των δικαστηρίων. Όχι μόνο δέχονταν κάθε σχεδόν απαίτηση δικαστών για την καταβολή αυξήσεων, αλλά και μαζικές διεκδικήσεις κατά του Δημοσίου για επιδόματα, αποζημιώσεις, συντάξεις κλπ, τις οποίες προκαλούσε η Νέα Δημοκρατία αλλά και ορισμένες διοικήσεις οργανισμών για να αποφύγουν αντιπαραθέσεις με το προσωπικό τους. Χάρη στη σταθεροποίηση της οικονομίας ήταν πια δυνατό, κατά την αντίληψη των δικαστηρίων, οποιαδήποτε αμφιβολία να λύνεται σε βάρος του Δημοσίου ως εάν υπήρχε αχρησιμοποίητο ένα τεράστιο απόθεμα χρημάτων. Η στάση των δικαστηρίων οδήγησε κατά την αναθεώρηση του Συντάγματος όσον αφορά την εκδίκαση των μισθολογικών θεμάτων των δικαστών στη δημιουργία ενός ειδικού δικαστηρίου.

Η εφαρμογή της οικονομικής πολιτικής είχε να αντιμετωπίσει το φόβο του πολιτικού κόστους στα υπουργεία τις δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς. Όλα δήλωναν πρόθυμοι να εφαρμόσουν τους δημοσιονομικούς περιορισμούς. Προσπαθούσαν όμως ταυτόχρονα να μετριάσουν τις

επιπτώσεις τους. Διοικητές των ΔΕΚΟ εφάρμοζαν δικιά τους εισοδηματική πολιτική για να μη συγκρουσθούν με τους εργαζόμενους. Υπουργοί αναγνώριζαν ως δικαιολογημένα αιτήματα και τα παρέπεμπαν στον Υπουργό Οικονομίας. Υπηρεσίες ετοίμαζαν μεγαλόπνοα σχέδια και απαιτούσαν επιπλέον χρηματοδότηση αφού τα διοχέτευαν στον τύπο. Ο υπουργός Οικονομίας εξαναγκαζόταν να παίζει το ρόλο του κακού και η κυβέρνηση έδειχνε ανάλγητη.

Θ. Το μοντέλο ανάπτυξης

Το μοντέλο ανάπτυξης των τελευταίων δεκαετιών χρειάζεται πια επανεξέταση. Δεν είναι προσαρμοσμένο στις σύγχρονες εξελίξεις, στηρίζεται ενίοτε σε μύθους και δεν εστιάζεται στις προϋποθέσεις μακροχρόνιας αναπτυξιακής δυναμικής.

Υπάρχουν για παράδειγμα κλάδοι που φθίνουν, όπως η κλωστοϋφαντουργία, γιατί η ανταγωνιστικότητά τους στηρίζεται στο χαμηλό κόστος εργασίας. Παρόλα αυτά ένα μόνιμο αίτημα των επιχειρηματιών και των εργαζομένων στις επιχειρήσεις είναι η στήριξη των επιχειρήσεων με τραπεζικές διευκολύνσεις, αίτημα που ασπάζονται οι τοπικές κοινωνίες, όπου λειτουργούν τα εργοστάσια αλλά και τα ΜΜΕ. Ελάχιστοι αναφέρουν ότι διευκολύνσεις βοηθούν μεν την απασχόληση αλλά δεν βγάζουν τον κλάδο από το αδιέξοδο. Οι Ιταλοί και οι Ισπανοί έδειξαν ότι χρειάζεται μια ριζική τομή στη δράση αυτών των επιχειρήσεων. Η παραγωγή μεταφέρθηκε σε χώρους φθηνού κόστους και η επιχείρηση επικεντρώθηκε στην ποιότητα και τα στοιχεία της, τα σχέδια

"Οικονομία"

(Περιέχει συνολικά 68
βιβλία)

απόσπασμα

από βιβλ. 55 - 62